

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

ABDULKADİR DEMİR V. TÜRKİYE

(Başvuru 34459/08)

KARAR

STRASBOURG

9 Ekim 2012

İşbu karar kesindir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

Abdulkadir Demir v. Türkiye davasında,

Başkan

Isabelle Berro-Lefèvre,

Yargıçlar

Guido Raimondi,

Helen Keller,

ve *Daire yazı işleri müdür yardımcısı* Françoise Elens-Passos'un katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Dairesi) heyeti yapılan müzakereler sonrasında 18 Eylül 2012 tarihinde aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (34459/08 no'lu) dava, Türk vatandaşı Abdulkadir Demir'in (başvuran) 8 Nisan 2008 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Sözleşme) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudan ibarettir.

2. Başvuran, Diyarbakır'da görev yapan avukatlar A. Çağır ve B. Geboloğlu tarafından temsil edilmektedir. Türk Hükümeti (Hükümet) ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmektedir.

3. İkinci Daire Başkanı 24 Haziran 2009 tarihinde başvuruyu Hükümet'e bildirmeye karar vermiştir.

4. 14 no'lu Ek Protokol gereğince, başvuru incelenmesi için komiteye iletilmiştir.

OLAY VE OLGULAR

DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuran 1933 doğumlu olup, Şanlıurfa'da ikamet etmektedir.

6. Başvuran Şanlıurfa'da bulunan bir taşınmazın malikidir.

7. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı [İdare olarak anılacaktır] 3 Ağustos 1990 tarihinde söz konusu taşınmazın baraj inşaatı için kamulaştırılmasına karar vermiştir.

8. İdarenin bilirkişi kurulu, söz konusu taşınmazın değerini tespit etmiş ve başvurana kamulaştırma bedeli ödemiştir.

9. Başvuran, İdarece ödenen meblağ konusunda anlaşmazlık olması nedeniyle, 18 Mayıs 2000 tarihinde Birecik Asliye Hukuk Mahkemesi'nde [Mahkeme olarak anılacaktır] kamulaştırma bedelinin artırılması için tazminat davası açmıştır.

10. Mahkeme, 24 Ekim 2000 tarihinde başvuranın talebini haklı bulmuş ve İdarenin başvurana 8 Haziran 2000 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere faiziyle 12.000.000.000 Eski Türk Lirası (TRL) [yaklaşık 20.958 Avro] ek tazminat ödemesine hükmetmiştir.

11. Yargıtay 22 Ocak 2001 tarihinde bu kararı onamıştır.

12. İdare, 2 Mayıs 2003 tarihinde başvurana tazminatın bir kısmını ödemiştir.

13. Başvuran, İdare tarafından bedelin geri kalan kısmı ödenmediği için, Birecik İcra ve İflas Müdürlüğü'ne [İcra Müdürlüğü olarak anılacaktır] başvurmuştur.

14. İcra Müdürlüğü, bakiye alacak olan 3.688.000.000 TRL [2 087 Avro] ödenmesi için 13 Mayıs 2003 tarihinde İdareye ödeme emri göndermiştir.

15. Hükümet 14 Haziran 2010 tarihli beyanlarında AİHM'e, başvuranların alacaklarının 1 Temmuz 2010 tarihinden itibaren 13.631,95 Yeni Türk Lirası (TRY)¹ [yaklaşık 7.030 Avro] arttığını belirten bir belge sunmuştur.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİ İLE 1 NO'LU PROTOKOLÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

16. Başvuran lehlerine kesinlenmiş 24 Ekim 2000 tarihli kararın kısmen icra edilmemesinden şikâyet etmektedir. Başvuran Sözleşme'nin 6. maddesi ile 1 no'lu Ek Protokolün 1. maddesini ileri sürmektedir. Bu maddelerin ilgili bölümleri şu şekildedir:

Madde 6 § 1

“Herkes medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizam (...) konusunda karar verecek olan (...) bir mahkeme tarafından (...) davasının makul bir süre içinde (...) açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

1 no'lu Ek Protokol Madde 1

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.”

¹ 1 Ocak 2005 tarihinde, Eski Türk Lirası (TRL) yürürlükten kaldırılmış; Türk Lirası (TRY) yürürlüğe girmiştir. 1 TRY bir milyon TRL değerindedir.

17. Hükümet bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

18. Hükümet, şu itirazları ileri sürmektedir: Öncelikle, altı ay süre kuralına uyulmadığını iddia etmektedir. Hükümete göre, başvuran AİHM'e, Yargıtay'ın 22 Ocak 2001 tarihli kararından itibaren altı ay içerisinde başvurmalıydı; ancak başvuru 8 Nisan 2008 tarihinde yapılmıştır. İkinci olarak, başvurana alacaklarının eksiksiz olarak ödendiğini, bu nedenle başvuranın mağdur sıfatı taşımadıklarını ileri sürmektedir. Hükümet son olarak iki alanda da iç hukuk yollarının tüketilmemesi bağlamındaki itirazı ileri sürmektedir. Bu bağlamda, bir yandan başvuranın Borçlar Kanununun 105. maddesinde öngörülen başvuru yolunu kullanmadıklarını ve öte yandan başvuranların İdare aleyhine tazminat davası açmadıkları gibi icra yolunu da kullanmadıklarını ileri sürmektedir. Hükümete göre, başvuran şayet gecikme faiziyle tazmin edilebilen zararının üzerinde bir zarara uğradıklarını kanıtlamış olsalardı iddia edilen kayıpların telafisi mümkün olabilirdi.

19. Başvuran bu iddialara karşı çıkmaktadırlar.

20. AİHM, altı ay süre kuralına uyulmaması bağlamındaki itirazla ilgili olarak, hakkında herhangi bir itiraz yolunun bulunmadığı şikâyet, devam eden bir duruma ilişkin ise, altı aylık sürenin bu durumun sona ermesinden itibaren başladığını hatırlatmaktadır. Söz konusu olayda, şikâyet devam eden bir duruma ilişkin olduğu için altı aylık süre kuralı uygulanamayacaktır (bkz., örneğin, *Lemke v. Türkiye*, no. 17381/02, §§ 37 ve 38, 5 Haziran 2007; *Yerlikaya v. Türkiye*, no.10985/02 ve 10993/02, §§ 19-23, 8 Nisan 2008). Bu durumda, başvuran, ulusal makamlarca, mevcut başvurunun yapıldığı tarihte dahi icra edilmemiş bir yargı kararı dolayısıyla şikâyet etmektedir. Bu nedenle Hükümetin bu noktadaki itirazının reddedilmesi uygundur.

21. Başvuranın mağdur sıfatı taşımadığına ilişkin itiraz hususunda, başvuran alacağının tamamını aldığını kabul etmemektedir. Bu bağlamda, Hükümet ve başvuran, başvuranın bakiye alacağını gösteren belgeleri AİHM'e sunmuşlardır.

22. AİHM, taraflarca sunulan belgeleri göz önüne aldığında, bu kararın verildiği tarihte başvurana alacağının tamamının ödenmediğini saptamaktadır.

23. AİHM, iç hukuk yollarının tüketilmemesi hususunda, Borçlar Kanununun 105. maddesinin uğranılan zararın geçmiş günler faizinden fazla olması durumunda bu zararında ödenmesini öngördüğünü saptamaktadır. Oysa somut olayda, başvuranın

şikâyeti yalnızca, lehine kesinleşmiş kararın icra edilmemesine bağlı olarak alacağının ödenmemesiyle ilgili olup, bu meblağa gecikme faizlerinin eklenmemesi hususuyla alakalı değildir. Bu bağlamda, AİHM, Borçlar Kanununun 105. maddesince öngörülen başvuru yollarının somut olayda tüketilmesi gerekli bir hukuki yol olmadığını tespit etmektedir. İdare aleyhine dava açılmamasına ilişkin itiraz hakkında AİHM, adli bir dava sonucunda devlete karşı alacaklı olan bireyin, hemen ardından alacaklı olduğunu belirten kararın icra edilmesini talep etmek için tekrar idareye dava açmak zorunda bırakılmasının uygun olmadığını hatırlatmaktadır (*Arat ve diğerleri v. Türkiye*, no. 42894/04, 42904/04, 42905/04, 42906/04, 42907/04, 42908/04, 42909/04 ve 42910/04, § 19, 13 Ocak 2009 ve *Metaxas v. Yunanistan*, no. 8415/02 § 19, 27 Mayıs 2004). AİHM ayrıca, somut olayda başvuranın Birecik İcra Müdürlüğü'ne başvurduğunu ve bu başvuruyla İdare'yi temerrüde düşürdüğünü belirtmektedir (yukarıdaki 13. ve 14. paragraflar). Bu nedenle, Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmemesiyle ilgili itirazının reddedilmesi uygundur.

24. Başvuranın şikâyetlerinin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, hiçbir kabul edilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit etmektedir. Bu nedenle şikâyetler, kabul edilebilir niteliktedir.

B. Esas hakkında

25. Birçok defa somut olaydakine benzer sorunlardan kaynaklanan davaları incelemiş olan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. paragrafı ile 1 no'lu Ek Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (bkz., örneğin, *Bourdov v. Rusya*, no.59498/00, AİHM 2002-III; *Romachov v. Ukrayna*, no. 67534/01, 27 Temmuz 2004; *Tunç v. Türkiye*, no. 54040/00, 24 Mayıs 2005; *Kuzu v. Türkiye*, no. 13062/03, 17 Ocak 2006; *Bourdov v. Rusya* (no.2), no. 33509/04, 15 Ocak 2009).

26. Somut olayda, AİHM, taraflarca sağlanan belgeler ve sunulan bilgiler ışığında ve icra takibine rağmen başvuranın alacağının tamamının hala ödenmediğini saptamaktadır. Başka bir deyişle, başvuran lehine 2001 yılında kesinleşmiş karar, 2001 yılından beri kısmen uygulanmamıştır. Bu ihmalkârlık, AİHM'i Türk makamlarının bu zaman zarfında mevcut davada kesinleşmiş bir yargı kararına uymak için gerekli tedbirleri almaktan imtina etmek suretiyle Sözleşme'nin 6. maddesinin 1 paragrafı ile 1

no'lu Ek Protokolün 1. maddesinden kısmen yoksun bıraktığı yönünde düşünmeye sevk etmektedir.

27. Sonuç olarak, Sözleşme'nin bu hükümleri ihlal edilmiştir.

II. İDDİA EDİLEN DİĞER İHLALLER HAKKINDA

28. Başvuran Sözleşme'nin 6. maddesine dayanarak, Asliye Hukuk Mahkemesinde yürütülen davanın, kararın gerekçesiz olması sebebiyle adil olmamasından şikâyet etmektedir.

29. AİHM, ulusal mahkemelerin kararlarının gerekçeli olduğunu not etmektedir. Bu nedenle, şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olup Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. paragrafları gereğince reddedilmelidir.

30. Başvuran, 7 no'lu Ek Protokolün 2. maddesine dayanarak iki dereceli yargılamanın bulunmamasından şikâyet etmektedir.

31. AİHM, Türkiye'nin bu protokole taraf olmadığını belirtmektedir. Bunun sonucu olarak, bu şikâyet Sözleşme'nin 35. maddesi 3. paragrafı anlamında Sözleşme'nin hükümlerine *ratione personae* bakımından aykırı olup, Sözleşme'nin 35. maddesi 4. paragrafı gereğince reddedilmelidir.

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

32. Sözleşme'nin 41. maddesi şunu öngörmektedir:

“Eğer Mahkeme, bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

1. Maddi tazminat

33. Başvuran 20.000 Avro maddi tazminat talep etmektedir.

34. Hükümet bu talebi kabul etmemektedir.

35. Somut olayda AİHM, başvuranlar lehine kesinlik kazanmış yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesi ile 1 no'lu Ek Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiği tespitinde bulunduğunu hatırlatmaktadır. Ayrıca AİHM, davalı

Devletin, Birecik Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 22 Ocak 2001 tarihinde kesinleşen 24 Ekim 2000 tarihli kararının, uygun tedbirleri alarak ulusal merciler tarafından uygulanmasını sağlaması gerektiği kanısındadır (bkz. *Akıncı v. Türkiye*, no. 12146/02, §21, 8 Nisan 2008; *Yavuz Sarıkaya v. Türkiye*, no.1098/04, § 45, 13 Ocak 2009; *Kaçar ve diğerleri v. Türkiye*, no.38323/04, 38379/04, 38389/04, 38403/04, 38423/04, 38510/04, 38513/04 ve 38522/04, § 24, 22 Temmuz 2008).

2. Manevi tazminat

36. Başvuran ayrıca 10.000 Avro manevi tazminat talep etmektedir.

37. Hükümet bu talepleri kabul etmemektedir.

38. AİHM, manevi tazminat olarak başvurana 6.000 Avro ödenmesinin yerinde olacağı kanaatindedir.

B. Masraf ve giderler

39. Başvuran, ulusal mahkemeler ve AİHM önünde yaptığı masraf ve harcamalar için 12.320 Avro talep etmektedir. Bu bağlamda, başvuran hiçbir belge göstermeden harcama dekontu sunmaktadır.

40. Hükümet bu talebi kabul etmemektedir.

41. AİHM, yerleşik içtihadı uyarınca, başvuranın yapmış olduğu masraf ve giderlerin, bu miktarların gerçek, zorunlu ve makul oranda olması halinde geri ödenebileceğine hükmetmiştir. Somut olayda AİHM, başvuranın masraf ve yargılama giderleri başlığı altındaki taleplerini gerekli belgelerle desteklemediğini saptamaktadır. Bununla birlikte, AİHM, başvuranın dilekçesini sunmak için kesin olarak masraf ve harcamalarda bulunduğunu düşünmekte ve bunlar için 300 Avro ödediğini makul karşılamaktadır. Dolayısıyla başvurana, AİHM önündeki yargılamalar için bu meblağın ödenmesine karar vermektedir.

C. Gecikme faizi

42. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredilerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygun olduğu sonucuna varmaktadır.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM, OYBİRLİĞİ İLE,

1. Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. paragrafı ile 1 no'lu Ek Protokolün 1. maddesi bağlamında yapılan şikâyetlerle ilgili başvurunun kabul edilebilir, geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;
2. Sözleşme'nin 6.maddesinin 1. paragrafı ile 1 no'lu Ek Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiğine;
3. a) Aynı üç aylık dönem içinde, davalı devlet tarafından, Birecik Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 22 Ocak 2001 tarihinde kesinleşen 24 Ekim 2000 tarihli kararının icrasının uygun surette temin edilmesine;
- b) Aynı üç aylık dönem içinde ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek üzere söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar miktara yansıtılabilecek vergi olarak ödenmesi gereken tutarlar hariç olmak üzere manevi tazminat olarak başvurana 6.000 Avro (altı bin Avro) ödenmesine;
- c) Aynı üç aylık dönem içinde ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek üzere söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar miktara yansıtılabilecek vergi olarak ödenmesi gereken tutarlar hariç olmak üzere masraf ve giderler için başvurana 300 Avro (üç yüz Avro) ödenmesine;
- d) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak, ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Başvuranın adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları uyarınca 9 Ekim 2012 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Françoise Elens-Passos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Isabelle Berro-Lefèvre
Başkan

*Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından Türkçeye tercüme edilmiş olup, gayri resmi tercümedir.